

Jadwiga Picha

"Miejsce biblioteki pedagogicznej w zmieniającej się przestrzeni edukacji i informacji", pod red. nauk. Agnieszki Fludy-Krokos, Wandy Dudek, Anny Piotrowskiej, Kraków 2014 : [recenzja]

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy nr 3, 155-159

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Miejsce biblioteki pedagogicznej w zmieniającej się przestrzeni edukacji i informacji / pod red. nauk. Agnieszki Fludy-Krokos, Wandy Dudek, Anny Piotrowskiej. - Kraków : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2014. - 139, [1] s. ; 24 cm. - (Forum Bibliotek Pedagogicznych ; nr 1). - ISBN 978-83-7271-868-6

Publikacja, która ukazała się jako pierwsza w serii *Forum Bibliotek Pedagogicznych*, porusza aktualne zagadnienia związane z działalnością i perspektywami księżnic pedagogicznych, fachowych placówek od wielu lat wspierających polski system edukacyjny. Przygotowana przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Krakowie oraz Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, stanowi platformę wymiany poglądów i doświadczeń na temat zadań i możliwości bibliotek pedagogicznych wobec nowych wyzwań wynikających z przemian i oczekiwań społeczeństwa wiedzy oraz przeobrażeń systemu kształcenia.

Przekształcanie biblioteki pedagogicznej w nowoczesne centrum informacji edukacyjnej, wykorzystujące technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK), wspomagające pracę szkół i placówek oświatowych, przebiega w wielu aspektach. Autorzy czternastu artykułów zawartych w publikacji *Miejsce biblioteki pedagogicznej w zmieniającej się przestrzeni edukacji i informacji* podzielili się wnioskami z badań i przemyśleniami, wskazując zasadnicze kierunki działania bibliotek pedagogicznych w aktualnej rzeczywistości edukacyjnej i informacyjnej. W pierwszej części książki wypowiedzieli się pracownicy naukowo-dydaktyczni, a w drugiej praktycy – nauczyciele bibliotekarze. W zagadnienia pedagogiki bibliotecznej i informacyjnej wprowadza tekst Hanny Batorowskiej zatytułowany *Biblioteka ośrodkiem pedagogiki informacyjnej*. Autorka sprecyzowała zadania bibliotek pedagogicznych w świetle Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r.¹, zobowiązujące te instytucje m.in. do wspierania nauczycieli w realizacji zajęć dydaktycznych i wewnątrzszkolnego doskonalenia, a nauczycieli bibliotekarzy – do wspomagania w zakresie organizacji i zarządzania biblioteką szkolną, jak i podnoszeniu kwalifikacji zawodo-

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych, Dz. U. 2013 r., nr 0, poz. 369.

wych (s. 9). Z jednej strony działania biblioteki powinny koncentrować się na kształceniu sprawności poszukiwania informacji, uczenia się i zdobywania wiedzy przez użytkowników biblioteki, stanowiąc bazę dla edukacji szkolnej i samokształcenia. Z drugiej strony, działania biblioteki mają rozwijać umiejętności refleksyjnego podejścia do mediów cyfrowych, bezpiecznego korzystania z zasobów Internetu oraz uczyć odpowiedzialnego podejścia do informacji poprzez kształtowanie m.in. dojrzałości intelektualnej i informacyjnej szczególnie osób młodych (s. 10). Biblioteki pedagogiczne, posiadające zarówno zaplecze intelektualne, jak również przygotowaną do zadań dydaktycznych i wychowawczych kadrę, stają się odpowiedzialne za przygotowanie informacyjne i medialne środowiska oświatowego, oferując wsparcie instytucjom edukacyjnym, w szczególności bibliotekom szkolnym, stanowiąc centrum dydaktyczne dla nauczycieli i ich uczniów, zapewniając pomoc w kształceniu kultury informacyjnej (s. 16).

Następny artykuł autorstwa Agnieszki Fludy-Krokos *Facebook jako miejsce promocji bibliotek pedagogicznych* prezentuje wyniki obserwacji kilku stron internetowych bibliotek pedagogicznych, na których znajduje się logo informujące o fanpage'u na Facebooku. Portale społecznościowe stały się naturalnym miejscem komunikacji i informacji, także dla księżnic pedagogicznych. Facebook okazał się dobrym narzędziem promocji, miejscem pokazywania działań i pozyskiwania nowych użytkowników placówek bibliotecznych. Szczegółowo analizując materiał zamieszczony na profilu Facebooka przez cztery księżnice pedagogiczne: w Krakowie, Skawinie, Zamościu i Białymstoku, autorka podkreśliła pozytywne aspekty ich obecności na portalu. Obecność ta sprzyja działaniom marketingowym, służy tworzeniu platformy porozumienia z czytelnikami oraz wpływa na poprawę wizerunku biblioteki.

Łatwość przetwarzania tekstów ma niewątpliwie wpływ na kulturę czytania. Ucyfrowienie czytelnictwa, wszechobecność różnego rodzaju tekstów edytowanych na wiele sposobów powoduje swego rodzaju frustracje czytelnika zagubionego w natłoku informacji. Sławomir Iwasów w pracy *Biblioteka Pedagogiczna wobec przemian kultury czytania w Europie* zwrócił uwagę na ważną rolę bibliotek i bibliotekarzy w rozwijaniu kultury czytania. Na przykładzie Biblioteki Pedagogicznej im. Heleny Radlińskiej w Szczecinie pokazał ofertę naukową, artystyczną i edukacyjną instytucji skierowaną do użytkownika, pomagającą w wyborze określonych wartości. Jak podkreślił autor, bibliotekarz to specjalista sprawnie poruszający się w zmieniającej się rzeczywistości informacyjnej, potrafiący wspierać w selekcji i porządkowaniu przekazów wartościowych, dobrych i potrzebnych (s. 36).

Dorota Kamisińska przeprowadziła analizę publikacji dotyczących bibliotek pedagogicznych za lata 2000–2013, które ukazały się w trzech fachowych czasopismach: „Bibliotekarzu”, „Poradniku Bibliotekarza” i „Biuletynie EBIB”. Różnorodna problematyka tekstów dotyczyła najczęściej działalności statutowej bibliotek, innowacji, strategii i kierunkach rozwoju, rzadziej pod-

noszono kwestie prawne oraz dotyczące organizacji i zarządzania. W podsumowaniu artykułu *Problematyka bibliotek pedagogicznych w wybranych czasopismach bibliotekarskich z lat 2000-2013* autorka podkreśliła konieczność skoncentrowania się bibliotek pedagogicznych na zadaniach podejmowanych z myślą o szkołach i bibliotekach szkolnych zgodnie z nowymi przepisami oraz na bieżąco relacjonowanie efektów pracy.

Wspieranie kształcenia szczególnie nauczycieli, studentów i uczniów jest jednym z zasadniczych działań bibliotek pedagogicznych. Bogatą ofertę edukacyjną, prezentowaną za pośrednictwem strony internetowej przedstawiła Aleksandra Lubczyńska w artykule *Oferta edukacyjna bibliotek pedagogicznych. Przegląd stron WWW*.

Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych potrzebują właściwego wsparcia nauczycieli i rodziców. Wymaga to wiedzy, umiejętności oraz stosowania odpowiednich metod wychowania i kształcenia. Duży zasób literatury dotyczącej tych problemów można znaleźć w księżnicach pedagogicznych. Wiele projektów i propozycji zajęć z zakresu biblioterapii, bajkoterapii, arteterapii oraz warsztatów efektywnego uczenia się i stymulacji pamięci również znajduje się w ofercie tych bibliotek lub współpracujących z nimi ośrodków i stowarzyszeń. Zwróciła na to uwagę Wanda Matras-Mastalerz w artykule *Biblioteka pedagogiczna miejscem biblioterapeutycznych inicjatyw twórczych* podkreślając, że jest to odpowiedź bibliotek pedagogicznych na nowe wyzwania edukacyjne.

Kolejny tekst pt. *Działalność bibliotek pedagogicznych na rzecz nauczycieli, bibliotekarzy szkolnych oraz szkół – stan obecny i perspektywy* Renaty Piotrowskiej prezentuje zobowiązania bibliotek pedagogicznych w świetle Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. We wspomnianym już wcześniej akcie prawnym zaznaczono, że na podjęcie nowych zadań dotyczących wspomagania placówek oświatowych i szkoły, w tym w wykorzystaniu TIK, biblioteki mają czas do 1 stycznia 2016 r. (s. 86). Autorka, przywołując wyniki badań przeprowadzonych wśród nauczycieli, wskazała obszary działalności bibliotek pedagogicznych na rzecz szkół, które już funkcjonują dobrze oraz problemy wymagające nowych rozwiązań. Zasugerowała konieczność lepszego rozpoznania indywidualnych potrzeb szkół przez placówki biblioteczne.

Ostatni artykuł części zatytułowanej *Nauka to wypowiedź* Krzysztofa Walczaka *Biblioteka pedagogiczna i jej rola w przestrzeni regionalnej i lokalnej*. Autor podkreślił znaczenie, jakie odgrywa naukowy i fachowy księgozbiór oraz działania edukacyjne bibliotek pedagogicznych w środowisku lokalnym tzw. „małych ojczyzn”. Dostęp do książki naukowej kształcących się czytelników małych miasteczek i wsi jest nadal utrudniony, dlatego biblioteki pedagogiczne stanowią tam niezbędne zaplecze edukacyjne. Nie bez znaczenia są też gromadzone w tych bibliotekach dokumenty i literatura regionalna – źródło wiedzy o rodzimej społeczności i miejscu.

Część drugą *Praktyka* rozpoczyna artykuł Sylwii Czacharowskiej *Czy biblioteka pedagogiczna jest (jeszcze) potrzebna nauczycielom? – głos w dyskusji*. Autorka omówiła zjawiska kryzysu czytelniczego i finansowego, jak również zwróciła uwagę na zobojętnienie wobec zasadniczych wartości ludzkich, które odbijają się na jakości współczesnej edukacji, co z kolei stanowi zagrożenie dla bibliotek, w tym pedagogicznych. Problemom tym ma zaradzić wpisanie placówek oświatowych (bibliotek pedagogicznych, ośrodków doskonalenia nauczycieli i poradni psychologiczno-pedagogicznych) przez MEN w szeroki system wspomagania edukacji (s. 100). S. Czacharowska przedstawiła też aktualną ofertę olsztyńskiej biblioteki pedagogicznej adresowaną do nauczycieli oraz nowe możliwości biblioteki. Podkreśliła jednak konieczność zabiegania o środki finansowe na wzmocnienie kadrowe, zbiory, pracownie TIK, budynki, pozyskanie specjalistów (s. 102).

Wielokierunkowe działania biblioteki skierowane do szerokiego grona użytkowników przedstawiła Lidia Ippoldt w tekście *Biblioteka bliżej czytelnika, czyli działalność Biblioteki Pedagogicznej w Skawinie*. Książnica, mimo wielu trudności lokalowych i finansowych, stara się dotrzeć do wszystkich czytelników, nie tylko nauczycieli i studentów, proponując bogatą ofertę bibliotekarską, pedagogiczną oraz marketingową (s. 106).

Praktyki codziennej pracy bibliotecznej w zakresie edukacyjnym i kulturalnym obejmujące wszystkie grupy wiekowe, skierowane szczególnie do społeczności lokalnej opisała Małgorzata Janusz w artykule *Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Nowym Sączu Filia w Gorlicach w systemie kształcenia ustawicznego (z naszych doświadczeń)*, zwracając też uwagę na współpracę biblioteki z innymi instytucjami oświatowymi i kulturalnymi w regionie.

Istotnym problemem każdej biblioteki jest przechowywanie księgozbioru i troska o zachowanie zbioru w jak najlepszym stanie. Ciekawe inicjatywy i działania w tej kwestii przedstawiła Ewa Obała w artykule *Gospodarka magazynowa i konserwacja zbiorów jako element działalności biblioteki pedagogicznej. Przypadek Książnicy Pedagogicznej im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu*. Powołanie specjalistycznego działu wszechstronnie opiekującego się zgromadzonym zbiorem okazało się trafnym rozwiązaniem wielu trudności.

Zajęcia biblioterapeutyczne na dobre zagościły w działaniach bibliotek, o czym wspomniano już wyżej. Sprzyja temu współpraca placówek pedagogicznych z ośrodkami Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego. *Działalność Koła Sądeckiego Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego w środowisku lokalnym* współpracującego z biblioteką pedagogiczną w Nowym Sączu zaprezentowała Jolanta Obrzut.

Ostatni artykuł *Innowacje w Dolnośląskiej Bibliotece Pedagogicznej we Wrocławiu w zakresie działań edukacyjnych biblioteki* Magdaleny Pilińskiej powraca do tematu nowoczesnej biblioteki wykorzystującej najnowsze technologie w usługach informacyjnych oferowanych przez placówkę. Biblioteka

powinna funkcjonować blisko czytelnika poprzez dostępność dla użytkowników w dowolnym miejscu i czasie. Sprzyjają temu systemy i urządzenia mobilne biblioteki, które zwiększają dostęp do źródeł informacji oraz poszerzają krąg odbiorców. Autorka opisała innowacyjne technologie przenośne, ich zalety i wykorzystanie w praktyce działalności DBP we Wrocławiu.

Forum prezentacji zagadnień związanych z usytuowaniem bibliotek pedagogicznych w przestrzeni edukacyjnej obecnie i w przyszłości ukazało różnorodność problemów, doświadczeń i oczekiwań, z którymi mierzą się te instytucje. Zmieniająca się rzeczywistość edukacyjna i informacyjna stawia niewątpliwe nowe wyzwania. Od kreatywności i kompetencji pracowników, otwartości i determinacji kadry zarządzającej, wsparcia samorządów zależy czy i w jaki sposób biblioteki pedagogiczne sprostają tym kryteriom. Publikacja z pewnością spełnia oczekiwania jej pomysłodawców i autorów, stając się platformą wymiany poglądów, kompetencji i zamierzeń koncentrujących się wokół nowych priorytetów dla bibliotek pedagogicznych.